

Regeringskansliet
Infrastrukturdepartementet
i.registrator@regeringskansliet.se

2021-01-11
LM2020/024739
ER REFERENS: I2020/00279

Lantmäteriets yttrande över promemoria avseende tidsfrister och kontaktpunkt för att främja produktionen av förnybar energi

Lantmäteriet har fått möjlighet att senast den 18 januari 2021 yttra sig över förslag till ny lag och ny förordning med bestämmelser om tidsfrister för vissa tillståndsförfaranden vid produktion av förnybar el och om inrättandet av en kontaktpunkt för vissa tillståndsförfaranden vid produktion av förnybar energi.

Lantmäteriet vill först kommentera hur myndigheten uppfattar direktivet där skillnaden mellan tillståndsförfarande och markåtkomst blir central och lämnar därefter synpunkter kopplade till det nuvarande förslaget.

För det fall att tolkningen av artikel 16 och bedömningen av den nya förordningens tillämplighet på ledningsrättslagen skulle kvarstå, trots det som Lantmäteriet gör gällande i detta remissvar, vill myndigheten lämna komplementär synpunkter på förslaget, se separat yttrande.

Skillnaden mellan markåtkomst vid lantmäteriförrättning och ansökan om tillstånd

Lantmäteriet gör bedömningen att ledningsrätt enligt ledningsrättslagen (LL, SFS 1973:1144) inte omfattas av Europaparlamentets förnybartdirektiv, artikel 16, och därmed inte heller bör ingå i det aktuella författningsförslaget.

Anledningen till denna tolkning är att ledningsrätt inte är ett tillstånd utan en åtgärd som i vissa fall kan komma i fråga för att säkerställa rätten till mark. Att rätten till marken är säkerställd utgör dock i vissa fall en förutsättning för att få tillstånd till en viss åtgärd. Även det motsatta gäller i vissa situationer, att beviljade tillstånd kan vara en förutsättning för lantmäteriförrättningens inledande.¹

¹ Se 17 § LL avseende möjligheten att inleda förrättning innan koncessionsbeslut beviljats.

Skillnaden mellan vad som är tillåten markanvändning och fastighetsbildning, i detta fall upplåtelse av mark enligt ledningsrättslagen, framgår av proposition 2013/14:58 *En samordnad tillståndsprövning vid fastighetsbildning*. Där slås fast att den tillåtna markanvändningen inte avgörs genom en lantmäteriförrättning (s. 17). Förslagen i propositionen ledde fram till att 19 § LL fick sin nuvarande utformning. Av 19 § 2 stycket LL framgår att det är frågan om en upplåtelse och inte ett tillstånd. Syftet med bestämmelsen är att underlätta samordningen mellan en ledningsförrättning och andra myndigheters tillståndshantering.

Markåtkomst kan, beroende på omständigheterna i det enskilda fallet, åstadkommas genom expropriation, ledningsrätt, officialservitut, avtalservitut, eller någon form av nyttjanderätt. Om det är fråga om expropriation eller avtalslösningar blir Lantmäteriet inte inblandat.

Förslag gällande tidsfrister

Skulle en annan bedömning bli aktuell än den ovannämnda så att ledningsrättsinstitutet ändå träffas av artikel 16 vill Lantmäteriet lämna följande synpunkter.

Ledningsrättslagen gäller för ledningar och tillbehör vars ändamål framgår av 2 § LL. Ledningsrätt får upplåtas för ”elektrisk starkströmsledning för vilken koncession fodras” (2 § 1 stycket 2 punkten LL). Det har i promemorian och i Naturvårdsverkets rapport redovisats olika uppfattningar om vilka elledningar som ska anses berörda av de tidsfrister som omfattas av förslaget. Så som Lantmäteriet förstår det, har det fastslagits i promemorian att ledningar som omfattas av koncession inte samtidigt träffas av kraven på tidsfrister enligt förslaget till förordning.² Med uttrycket utrustning för anslutning till elnätet avses i förslaget till förordning endast icke koncessionspliktiga nät, transformator- eller kopplingsstationer.³ Då dessa ledningar och tillbehör inte är koncessionspliktiga blir följderna att ledningsrättslagen inte är tillämplig. Eftersom inga ledningar som det är möjligt att bilda ledningsrätt för träffas av förslaget bör 4 § 13 punkten i förslaget till förordning utgå.

Förslag gällande inrättandet av en kontaktpunkt

Eftersom Lantmäteriet gör bedömningen att ledningsrätt inte är ett tillstånd samt att ledningsrättslagen inte är tillämplig på de, i förslaget till förordningen, berörda ledningarna och den tillhörande utrustningen är Lantmäteriets uppfattning att det inte heller är aktuellt för myndigheten att medverka i inrättandet av en kontaktpunkt.

² Se sida 13 i promemorian.

³ Framgår av 2 § 2 stycket i förslaget till förordningen.

Beslut i detta ärende har fattats av undertecknad generaldirektör. I den slutliga handläggningen har även stf generaldirektör Anders Lundquist, divisionschef Tove Elvelid, stabschef Catharina Hökby, teknologie doktor Linda Sabel och lantmätare Linda Aldén deltagit (föredragande).

Susanne Ås Sivborg, generaldirektör

OM PERSONUPPGIFTER

När Lantmäteriet samlar in personuppgifter ska myndigheten lämna information om den behandling av personuppgifter som görs. Informationen går att hitta på hemsidan <https://www.lantmateriet.se/personuppgifter> eller genom att kontakta Kundcenter på telefonnummer 0771-63 63 63.

Regeringskansliet
Infrastrukturdepartementet
i.registrator@regeringskansliet.se

2021-01-11
LM2020/024739
ER REFERENS: I2020/00279

Lantmäteriets kompletterande yttrande över promemoria avseende tidsfrister och kontaktpunkt för att främja produktionen av förnybar energi

För det fall att tolkningen av artikel 16 och bedömningen av den nya förordningens tillämplighet på ledningsrättslagen skulle kvarstå, trots det som Lantmäteriet gör gällande i sitt remissvar, vill myndigheten lämna ytterligare synpunkter på förslaget. Lantmäteriet inkommer därför med denna komplettering till tidigare yttrande i rubricerat ärende.

Angående tidsfrister

Eftersom ledningsrättslagen anses omfattas av förslaget till ny förordning, lämnas följande kommentarer.

Tidsfristerna ska beräknas från och med att en ansökan bedöms vara komplett hos den handläggande myndigheten. Tidsfristen ska enligt direktivet avslutas i och med översändandet av resultatet av tillståndsförfarandet. Om ett tillståndsförfarande avslutas med att myndigheten fattar ett slutligt beslut bör tidsfristen löpa ut när det beslutet har fattats och underrättelse om beslutet har skickats ut.¹

Bestämmelserna i 25 och 25 a §§ LL möjliggör på olika sätt att de belastade fastigheterna kan tillträdas utan att till exempel omfattande värderingsutredningar har gjorts. Om beslut om förtida tillträde meddelas kan tidsvinsterna bli betydande. Ledningshavaren kan vid ett sådant förfarande färdigställa anläggningen innan förrättningen har avslutats. När ersättningsbeslut och avslutningsbeslut skjuts på framtiden kan även beslut om intrångsersättning och annan ersättning (exempelvis för byggsador och grödsador) anstå till dess att anläggningen är utförd. När så sker kan tiden för att avsluta förrättningen bli betydligt längre än de tidsfrister som föreskrivs i förslagen, trots att processen upplevs som totalt sett effektiv. Situationen som kan uppstå är

¹ Se sida 17 i promemorian.

att tidsfristerna tvingar fram beslut i en ordning som totalt sett blir mindre effektiv och i slutänden mer kostsam för kunden.

Syftet med de införda tidsfristerna, att främja energi från förnybara energikällor,² uppnås även om inte hela förrättningen har avslutats. Lantmäteriet anser att det är rimligt att handläggningen i varje enskilt ärende kan genomföras på det mest effektiva sättet. Ledningshavaren har möjlighet att påverka hur förrättningen ska handläggas genom att yrka på exempelvis alternativ för tillträde och tidpunkt för ersättningens erläggande. Med det som utgångspunkt anser Lantmäteriet att det inte borde vara ett krav att hela förrättningen måste vara avslutad inom tidsfristen utan att fokus i stället ska ligga på att möjliggöra markåtkomsten.

Fastighetsbildning med mera

Om vissa förutsättningar är uppfyllda kan fastighetsbildning komma att aktualiseras i samband med inrättande av anläggningar för produktion av förnybar energi, till exempel inrättandet av ett servitut enligt fastighetsbildningslagen (FBL) avseende icke koncessionspliktiga ledningar. Det förutsätter att det finns en härskande fastighet för vilken det är av väsentlig betydelse för fastighetens ändamålsenliga användning att servitut bildas och att denna nytta som uppkommer genom servitutet, står i rimlig proportion till den belastningen som rättigheten innebär för den tjänande fastigheten. Servitut avseende icke koncessionspliktiga ledningar kan prövas enligt fastighetsbildningslagen om ovan angivna förutsättningar är uppfyllda. Med stöd av fastighetsbildningslagen kan även förutsättningarna för avstyckning av till exempel vindkraftsfastigheter prövas. Om tvåårsfristen ska omfatta samtliga relevanta förfaranden vid behöriga sektorsmyndigheter³ kan det diskuteras om 4 § i förslaget till förordning bör kompletteras med fastighetsbildningslagen. Som tidigare angivits i fråga om ledningsrätt ska betraktas som ett tillstånd anser emellertid Lantmäteriet att inte heller fastighetsbildning är att betrakta som ett sådant. Lantmäteriets grundläggande uppfattning kvarstår, att fastighetsbildning i sig inte är en tillståndsprocess utan att syftet i första hand är att hantera den administrativa indelningen av marken. Fastighetsindelningen syftar till att ”individualisera objekt för äganderätt och andra privaträttsliga förhållanden, till exempel panträtt och servitut” (SOU 1966:63 s 25).

Även 4 kap 25 § FBL bekräftar denna princip: ”*Om det är nödvändigt att det finns tillstånd till viss verksamhet för att myndigheten ska kunna bedöma om fastighetsbildningen är tillåten och under förutsättning att det i övrigt finns förutsättningar för att genomföra fastighetsbildningen, får myndigheten förelägga en sakägare att inom viss tid ge in bevis om att ansökan om tillstånd har gjorts.*”

Om fastighetsbildningsåtgärd anses omfattas av det tillståndsförfarande som avses i artikel 16 kan det finnas skäl att överväga om 4 § i förslaget till förordning även bör kompletteras med anläggningslagen.

² Se sida 9 i promemorian.

³ Se sida 9 i promemorian.

För inrättande av servitut avseende ändamålet väg, som en fristående åtgärd, finns särskilda bestämmelser i 49 § anläggningslagen. Även fastighetsverket kring gemensamma nyttigheter, gemensamhetsanläggningar, regleras enligt denna lag.

Förslag gällande inrättandet av en kontaktpunkt

Lantmäteriet har ingen erinran mot att medverka med relevanta uppgifter och direktlänkar i den digitala kontaktpunkten förutsatt att Lantmäteriet berörs av författningsförslagen.

Handlingar i digitalt format

Av 11 § i förslaget till förordning framgår det att sökanden ska ha rätt att lämna in relevanta handlingar i digital form. I enlighet med bestämmelser i fastighetsbildningslagen (4 kap. 8d § FBL och genom hänvisning till nämnda paragraf i 16 § LL) är det möjligt att under vissa förutsättningar ge in en ansökan elektroniskt om den lämnas till det mottagningsställe för elektroniska handlingar som lantmäterimyndigheten anvisar.

För närvarande krävs e-legitimation i anvisat mottagningsställe vilket möjliggör för fysiska personer att ansöka om fastighetsbildningsförrättning. Mottagningsstället stödjer ännu inte mottagning av förrättningar som söks av en juridisk person och inte heller ansökningar om ledningsrätt. Att komplettera en redan inskickad ansökan med ytterligare handlingar digitalt via Lantmäteriets e-tjänst är dock möjligt för juridiska personer oavsett förrättningsåtgärd, men först efter att den juridiska personen erhållit ett användarnamn och lösenord.

Diverse utvecklingsinsatser pågår inom Lantmäteriet och andra myndigheter i syfte att möjliggöra en digital samhällsbyggnadsprocess. Det är dock tveksamt om de tekniska lösningarna för juridiska personer kommer vara tillgängliga vid förordningens ikraftträdande. Se närmare regeringsuppdraget, *Uppdrag att etablera en förvaltningsgemensam digital infrastruktur för informationsutbyte*, som har givits åt Myndigheten för digital förvaltning, DIGG (Infrastrukturdepartementet 2019-12-11). Detta arbete förväntas bland annat bidra till nationella lösningar på den identifierade problematiken kring identifikation i samband med myndighetskontakter.

Beslut i detta ärende har fattats av undertecknad generaldirektör. I den slutliga handläggningen har även stf generaldirektör Anders Lundquist, divisionschef Tove Elvelid, stabschef Catharina Hökby, teknologie doktor Linda Sabel och lantmätare Linda Aldén deltagit (föredragande).

Susanne Ås Sivborg, generaldirektör

OM PERSONUPPGIFTER

När Lantmäteriet samlar in personuppgifter ska myndigheten lämna information om den behandling av personuppgifter som görs. Informationen går att hitta på hemsidan <https://www.lantmateriet.se/personuppgifter> eller genom att kontakta Kundcenter på telefonnummer 0771-63 63 63.